

הליכות עם ישראל

עמותה להפצת ערכי היהדות הנאמנה

אור ההליכות

גיליון 141
כסלו
תשפ"א

המרכז העולמי
למשפט התורה

בית הדין
לדיני ממונות

ארגון
"אשת חי"ל"

כולל
להכשרת דיינים

שבטות עיון | ירחי כלה
וישיבות ר"ח

הוצאת ספרים
מכון מש"ה

אתר
"נצח ישראל"
www.net-sah.org

העלון מוקדש
לזכרו של איש החסד
ר' טוב צדוק נע"ג

נדבת אחיו
ר' יאיר צדוק הל"ו

גישת היהודי המאמין לתופעת מגפת ה'קורונה' מו"ר הרה"ג רצון ערוסי שליט"א

עד שאנחנו מדברים על בידוד כתוצאה ממחלות מדבקות, וזה נכון לעשות וחייבים לעשות, התורה מחדשת שאם אדם מדבר לשון הרע, מוציא שם רע, והוא מצטרע באופן שאין זו מחלה מדבקת אלא זה איתות אלוהי, בכל זאת צריך הוא להיכנס לבידוד. לא כי הנגעים שלו יעברו באופן מדבק לסובכים אותו. לחלוטין לא, צרעת אינה מחלה מדבקת אלא המחלה המדבקת היא שנותנים לגישמימות ללשון הרע, בדיוק כמו תקופתנו המודרנית אשר מקדשת את הרכילות ואת לשון הרע. מקדשת את הוצאת שם רע בטענה שהם מתקנים את החברה, שהם כלבי השמירה של הדמוקרטיה, אבל בזה הם מקדשים את הרכילות ואת הלשון הרע ואת הוצאת שם רע.

תורת ישראל לא כן. תורת ישראל רואה בדיבור דבר אֱלֹהִי, שהוא קודש לתורה, קודש לחוכמה, קודש לחיים ערכיים. לזה הדיבור נועד. ולכן אם אנחנו מדברים היום על בידוד מחמת מחלות מדבקות, שזה וודאי מחויב המציאות לעשות בידוד כזה, מזה נוכל ללמוד שבעזרת ה' יתברך הבידוד הזה ילמד אותנו כיצד נתקדם קדימה בעזרת ה' להתמודד עם בידוד אחר של מצורע שמוציא שם רע, של כל הללו אשר כאמור בלשונם הורסים בני אדם. הורסים נפשות יקרות של יחידים ושל רבים.

יהי רצון שהקודש ברוך הוא אכן יסלק את המשחית הזה, את הקורונה הזו מעל כל עמו בית ישראל ומעל כל האנושות כולה בכל מקום שהם, שיצילנו מכל צרה וצוקה בכל מקום שאנחנו נמצאים, אבל שגם ידריכנו ה' לא ללכת למקומות שהם בינלאומיים, ונהיה יותר ביתיים ונחבשו יותר את ספסלי בית המדרש מאשר את המקומות האלה שיש בהם פוטנציאל של סיכון. ויזכנו ה' שמלבד בריאות הגוף נגיע לבריאות הנפש דהיינו שנסלק כל מצרוע מתוכנו, נבודד אותה, על מנת שבאמת יהיו לנו דברי קודש, ודברים מחוכמים והגונים, בונים את האדם ובונים את החברה כולה.

ברור שכל מי שבחשש הידבקות והתחכך עם גורמים מדבקים הוא צריך להיזהר ואנחנו צריכים להיזהר מפניו וכו'. אבל הקדוש ברוך הוא גם מלמד אותנו שעולמנו זה שהוא נראה ענק, למעשה הוא קטן, הוא כפר גלובלי קטן. טיסות, אוניות, בתי מלון, כל המקומות אשר היום האדם המודרני מזדמן להם בכל מקום. כיוון שהם מקומות קיבוץ של כל מיני בני אדם מעמים וארצות שונות, וכל מיני מנהגים שאין האדם יודע בדיוק מהיכן הם, מה הם מביאים איתם. בכל המקומות האלה גם אם לא פגשת בגורמים מדבקים ישירות לא ידוע מה התחכך שם, מה נגעו שם, איפה אתה נוגע, במה אתה נוגע בכל מקום. מה עם הדיילות? מה הם שימשו? את מי הם שימשו לפני כן? מה עם הכיסאות הללו עברו חיטוי? לא עברו חיטוי? הרי אנשים השתמשו בדברים האלה. כלומר, זה מלמד אותנו מוסר השכל, למרות שאנחנו רוצים ושואפים להיות בני אדם של העולם הגדול, אבל מתוך יראת השם, עלינו להתפלל לבורא שישמור אותנו מכל מיני מחלות ומזיקים.

האם הגיע הזמן לעשות עצרות ותעניות?

הלוואי שלא נגיע לכך, אבל בתפילה אישית של כל אדם בכל מקום שהוא, שה' יציל אותנו מפני פגע רע ומחולאים רעים. זוהי תפילה ששגורה בפנינו יום יום, רק צריך להתכוון אליה. הנגיף הזה הציף לנו את התפילה הזו שאנו צריכים יום יום להתפלל שיצילנו מפני פגעים וחולאים רעים שאנו צריכים להיזהר מפני זה ותפילות אלה חשובות. אבל מעבר לכל זה אדם אשר התחכך עם גורמים מדבקים, בוודאי ובוודאי שצריך להיכנס לבידוד. כי חלילה אם באמת הוא מנוגע אסור שינגע גם את האחרים, זו פצצה מתקתקת. אדם שנושא בחובו נוק, אסור לו שילך עם הנזק הזה ויגרום נזקים לאחרים. "אדם המזיק" בהלכה זה מושג רחב מאוד – אדם מזיק בגופו, אדם מזיק בממונו, וגם אדם מזיק בהבל פיו וזה התורה מחדשת.

ראשית, עלינו לראות דבר זה בחדרה כיצד נגיף, יצור קטן מאוד, יכול לגרום למגפה עצומה בקרב עמים רבים ובקרב מדינות רבות. זה מזכיר לנו את הביטוי התלמודי (עין סנהדרין לה ע"א) והפיוטי "יתוש קטן קדמני תחילה" כלומר למרות שאדם נברא ביום ששי אחרון לברואים והיתוש נברא לפניו, אבל מאחר והאדם נברא בצלם אלוהים וה' מועיד לו על ידי התורה הקדושה אפשרות להיות כמלאכים, אז הוא אחרון שהוא ראשון. אבל אם חלילה אין האדם הולך בדרך ה' אומרים לו "יתוש קדמך", כלומר מי אתה ומה אתה בסדר הבריאה, אתה אחרון הברואים, היתוש נברא לפניך. אבותינו ניצלו את הביטוי הזה גם כן באגדה (עין גיטין נו ע"ב) אשר דיברה על טיטוס הרשע לאחר שהחריב את בית המקדש, וכל כולו גאווה סרוחה שב עם כלי המקדש, היה בים נחשול אדיר גדול מאוד שאיים להטביעו. טיטוס פתח פיו כנגד בורא עולם ואמר שהקב"ה כוחו בים, אך אם יבוא ליבשה הוא לא יכול לנצח אותי. כביכול אלוהי ישראל, כוחו רק בים כמו אצל פרעה בקריעת ים סוף וכמו במבול אצל נח. כשעלה ליבשה יתוש קטן חדר לתוכו, לתוך אפו, הפך להיות ליצור גדול שפגע לו במוח עד שמת. בין אם זה יתוש, בין אם זה גורם ויראלי, בין אם זה יצור סרטני, זה בכלל לא משנה. הקדוש ברוך הוא אֵל נורא עלילה, הדביר את אותו אויב וצר שזחה דעתו לא רק כנגד עם קודש אלא כלפי אלוהי ישראל. לכן אנו צריכים תמיד לקחת בחשבון, איך לירא את ה' לא פחד מרטיט, אלא פחד שמוביל אותנו לאהבת ה', לדעת שאין לנו מחסה אלא על ידו יתברך. נחכים, נלמד, נפעל, נדביר את המחלות על ידי הלימודים, על ידי מה שהקדוש ברוך הוא חולק מחוכמתו אלינו. אבל תוך אהבת ה', תוך יראת ה', לדעת שאין אדם מושלם אלא הוא יכול להיות מודבר אפילו על ידי יצורים קטנים מאוד. המסקנה האמונית העולה מתוך כל העניין הזה היא חשובה למדי.

שנית, אין צל של ספק שברגע שיש סיכון כזה, זה מחייב אותנו לדעת איך להתנהג.

לא יבוא אליהם". מדוע? כי צריך "להעביר" מעטפות לשם שמים, לטוס טורקיה ו"לאכול כפי יכולתך", וצריך לקנות דירה או מגרש שיהיה לילדים כדי שיהיו כמו ההורים, נטולי ערכים ומנטורלים מתורה ומצוות, וה' הטוב יכפר בעד.

מנהג תורה ללא ראת שמים

בתלמוד יומא (עב ע"ב) למדנו, "מאי דתיב (מש"ט, טו): למה זה מחיר ביד כסיל לקנות חכמה ולב אין? אוי להם לשונאיהן של תלמידי חכמים שעוסקים בתורה ואין בהם ראת שמים" (ה"שונאין" המוזכרים כאן הם תלמידי חכמים שעוסקים בתורה ואין בהם ראת שמים וחכמים דיברו בלשון נקייה). אותם "חכמים" נקראים "כסילים" משום שאין להם ראת שמים.

בהמשך מלמד אותנו ר' יהושע בן לוי: "מאי דתיב (ד"ב, טז): 'וזאת התורה אשר שם משה? זכה - נעשית לו סם חיים, לא זכה - נעשית לו סם מיתה'. הוסיף כאן מלשון זיכון, ואין מדובר בכרטיס לוטו..."

חכמים ידעו שברגע שהאדם לומד ומחכים, ערמוניות נכנסת בו וכאן בנקודה זו הוא מגיע למצב של "זכה - נעשית לו סם חיים, לא זכה...". ברומה לזה נאמר בשוטה (כא ע"ב): "מאי דתיב (מש"ט, טו): 'אני חכמה שכנתי ערמה?' כיוון שנכנסה חכמה באדם נכנסה בו ערמוניות". סוג נוסף של "שחקנים לשם שמים" נקראים בתלמוד "מכות פרושין", שהם צבועים ומראים את עצמם כאילו הם צנועים תמימים וישרים כמו כביש הסרגל. בסוג זה יש שבעה מינים (שם כב ע"ב): "תנו רבנן, שבעה פרושים הם... פרוש מאהבה, פרוש מיראה...". ועל מין זה של פרוש נאמר בתלמוד שמעשיו הנסתרים ידועים לשמים, והם כבר יפרעו ממנו "בי דינא רבה ליתפרע מהני דחפו גונדי", כלומר מהשחקנים ומהצבועים.

לפני מיתנו ציונה ינאי המלך את אשתו "אל תתייראי מן הפרושין [למרות ששנאו אותו משום שהרג הרבה מהם], אלא מן הצבועין שדומין לפרושין, שמעשיהן כמעשה זימרי ומבקשין שכר כפנחס". ה' ירחם.

מנהג הסטייה מן הייעוד

"על עזבם את תורת" (ירמיה ט, יב): לָמְדוּ תוֹרָה - אבל גילו בה פנים שלא כהלכה, עיקמו את הכתובים - בכדי לתרץ את מעשיהם הרעים, "ולא הלכו בה" - ברכי התורה.

התלמוד (יומא ט ע"ב) מפרט חלק מחטאי עם ישראל ושואל: "מקדש ראשון מפני מה חרב? מפני שלושה דברים שהיו בו: עבודה-זרה, גילוי עריות ושפיכות דמים... אבל מקדש שני שהיו עוסקים בתורה ובמצוות ובגמילות חסדים, מפני מה חרב? מפני שהייתה בו שנאת חינוס. ללמדך ששקולה שנאת חינוס כנגד שלוש עבירות: עבודה-זרה, גילוי עריות ושפיכות דמים, רשעים היו במקדש ראשון, אלא שתלו ביטחונם בהקב"ה".

התופעה שהייתה בבית ראשון חזרה על עצמה גם בבית שני, צביעות והעמדת פנים, כלפי חוץ כולם ברכו זה את זה ("שבת שלום, שבת שלום, יישר כוח, חזק וברוך" וכיו"ב), והזמינו זה את זה לסעודת שבת, וכפי שהתלמוד שם מלמד אותנו: "אוכלים ושותים זה עם זה ודוקרים זה את זה בחרבות שבלשונם". הנביא ירמיה (ט, טז) מוסיף ומלמד אותנו: "חץ שחוט לשונם מרמה דיבר, בפיו - שלום את רעהו ידבר, ובקרבו - ישים ארבו", והדברים עתיקים וידועים. על-פי התלמוד, צורת התנהגות זו הייתה בעיקר בין גדולי ישראל (וזה נשמע מוכר לאור המציאות של ימינו...), ואט-אט חלחלה לכל שכבות העם שהחל לחקות את התנהגות מנהיגיו במעשה וגם בלבוש: "מפני מה תלמידי חכמים שכבבל מצוינין? לפי שאינן בני תורה". רש"י מפרש שם ואומר: "מקשטים את עצמן בלבושים נאים משום שאינם בני תורה מספיק כדי שיכבדו את תורתם, ולכן הם לובשים בגדים של חכמים כדי שיכבדו אותם לפחות מחמת בגדיהם שנראים בהם כחכמים...".

נסיים חלק זה בנימה "אופטימית" מדברי הנביא ישעיה (א, כג): "שרייך סוררים וחברי גנבים כולו אוהב שוחד ורודף שלמונים, יתום לא ישפוטו וריב אלמנה

דרך ארוכה צעדנו מאז הבטחת ה' לאברהם כברית בין הבתרים "ודור רביעי ישובו הנה" (בר' טו, טו) מארץ "לא להם" (שם, יג) ועד שהגענו לחורבן החבתי כתוצאה מהחורבן הרוחני. כברית בין הבתרים טמון סוד הגלות "עגלה משולשת ועז משולשת ואיל משולש ותור וגזול". ויבחר אותם בתוך [הקב"ה] ויתן איש בתור לקראת רעהו ואת הציפור לא בתר" (שם, יז). ומסביר שם רש"י הירש: "הבתרים היו מקבילים זה לזה כמצפים לאיחודם מחדש ומשום כך סמך לו ואת הציפור לא בתר, כוח המעוף לא נשבר ומכאן היסוד לתקות האיחוד".

היינו גרים "מצויינין" במצרים, גרים השומרים על ייחודם בלבוש ובדיבור וזה מה שהבדיל אותנו מהמצרים השטופים בזימה ובאלילות. לא לחינם התורה מקפידה להזכיר לנו את עובדת היותנו עבדים במצרים, ומצווה עלינו לא לשכוח את העובדה הזאת ושנתרחק מכל דבר הקשור ל"קוצר רוח ועבודה קשה" - שהיא הזימה והאלילות, משום שאנו עם קדוש לה'. "ובך בחר ה' אלהיך להיות לו לעם סגולה מכל העמים" (ד"ב, יד, ב).

להיות "מצויין" זה גם לאהוב את "רעך כמוך" אפילו שהוא נהג במנהגים שונים משלך, כל עוד הוא רעך בתורה ובמצוות: "אם עושה מעשה עמך - אתה אוהבו; ואם לא - אי אתה אוהבו" (אדר"ב, טו), ועוד אמרו חכמים: "הרואה בחברו דבר מגונה מצוה לשנאו" (פסחים ק"ג ע"ב). חבר שאינו אתי בתורה ובמצוות והתנהגותו אינה על-פי ההלכה - מצוה לשנאו עד שיחזור בתשובה מהתנהגותו.

במציאות שלנו לא שמעו כנראה על המקורות הנ"ל. האפליה, הצביעות ושנאת החנם חוגגות, וכדברי הנביא ירמיה (ג, ט-ד) בהפסרת תשעה באב: "איש מרעהו השמר ועל כל אח אל תבטחו, כי כל אח עקוב יעקב וכל רֵע רכיל יהלוך, ואיש ברעהו יתתלו ואמת לא ידברו ללימוד לשונם דבר שקר, העווה נלאו".

אור החינוך - הרב יונתן לוי

אהבת ילדינו - חלק ב: מה מייחד אהבת הורים לילדיהם?

בוחרים...". אך מצד שני היא מערכת שאיננה ניתנת לשינוי או החלפה. הורה נשאר לנצח הורה גם כאשר ילדו הופך בעצמו להורה.

הרב אליהו דסלר בספרו "מכתב מאליהו" (חלק א, עמ' 38-39) מסביר שבשונה מהתפיסה שאהבה נבנית כתוצאה מקבלה, דווקא "הנותן יאהב". ככל שאדם נותן ומעניק יותר כך לבו פתוח יותר לאהוב. לכן הורים אוהבים את ילדיהם יותר מאשר ילדים אוהבים את הוריהם ובפרט האם הנושאת ברחמה את הילד עד שיוצא לאוויר העולם. אהבת הורים לילדיהם הבנויה על נתינת תדירה היא אהבה הגדלה ומתעצמת.

איך ילד מרגיש אוהב? על כך בעלון הבא.

הרב יונתן לוי, מחבר ספר "יסודות החינוך - הדרכות חינוכיות להורים"

050-9391244
yonaam@gmail.com

שהאב פסול להעיד לבנו מפשט הפסוקים אלא דבר זה נלמד מדרשה: "וְיִזְכְּרוּ עַל אֲבוֹתָ" (היינו) בעדות אבות". הפרשנים (קול הרמ"ז) מסבירים שלא צריך פסוק כדי ללמד שאב פסול להעיד לבנו, כי הדבר פשוט שאם אב מעיד עבור בנו זה כאילו מעיד עבור עצמו "פשוט הוא דברא כרעא דאבוה, והוא הוא עצמו". כלומר הילדים הם חלק בלתי נפרד מההורים. מערכת היחסים הזו כה "עצמית" עד שמדריך החכם באדם (משלי כו, ז): "רָעַף וְרָעַ אָבִיךָ אֶל תְּעֹבֵב", על הבן לשמר את קשרי הידידות של אביו, שכן לא יתכן שמי שאוהב את האב לא יאהב את הבן ולא יהיה אוהב על ידו. למעשה, אהבת הורים את ילדיהם היא בעצם הרחבה של אהבת עצמם.

המהר"ל (נתיבות עולם, אהבת ריע, א) מבחין בין מערכת היחסים הקיימת בין חברים לבין מערכת הקשרים המשפחתית. חברים ניתן לבחור אך באותה מידה ניתן גם לפרק את הקשר איתם בכל רגע נתון. לעומת זאת, משפחה היא מערכת כפויה מצד אחד, ילדים לא בוחרים לאילו הורים להיוולד והורים לא בוחרים את ילדיהם, כמאמר המשפט העממי "משפחה לא

הקשר בין הורים לילדיהם הוא קשר שיש בו הזדקקות הדדית. הילדים חייבים לקבל מההורים את החום והאהבה בכדי שיוכלו להתפתח כראוי, אך גם ההורים צוותים לקשר עם ילדיהם.

למרות הצורך של ההורים והילדים באהבה אנו רואים שאהבת הורים לילדיהם טבעית יותר מאהבת הילדים להורים.

באופן בריא, הורים אוהבים את ילדיהם רק משום שהם ילדיהם, בלי קשר למעשיהם. אהבת הורים היא אהבה טבעית, דמם של ההורים זורם בעורקי הילדים, עד שהגמרא אומרת שההורים רואים בהצלחת ילדיהם כהצלחת עצמם ולכן "בכל אדם מתקנא חוץ מבנו ותלמידו" (סנהדרין קה"ב).

המשנה בסנהדרין (פרק א) מונה את הפסולים להעיד זה לזה: "אחיו ואחיו אביו ואחיו אמו ובעל אחותו ובעל אחות אביו ובעל אחות אמו ובעל אמו וחמיו וגיסו וגו'". המשנה מונה את האחים, ואפילו את אחי האב והאם אך אינה מציינת שהאב פסול להעיד לבנו. יתר על כן, מהגמרא (כ"ד א) נראה שלא לומדים

סידן, ועל כן הם יעילים בהמסת אבנים בכליות ושתיה מרובה מונעת הסתיידות עורקים. ויש בכך להסביר את נדירותם של מחלות הלב בקרב יהודי תימן בעבר.

המהרי"ץ, גדול חכמי תימן במאה השמונה עשרה, עמד על ההבדל בין שתיית הקפה מהפולים כפי שמקובל באירופה לבין המשקה המקומי הנעשה מקלפותיו, אך קבע שברכתו בשני המקרים "שהכל":

בענין ברכת הקאהוי בתחלה לפי מנהג איי הים עושין אותם מהגרעין שהוא עיקר הפרי שקולין אותו ומבשלין אותו במים ושותין מימיו... שבדין הוא לברך עליו שהכל וכל שכן לדין שנוהגין לעשות הקאהוי מקליפתו החיצונה שהדין כן.

קליפות הקפה נזכרו גם בכמה מירשמים קדומים מתימן להכנת דיו. הקפה נזכר גם בשירת תימן ובאחד השירים העממיים מובא: "הלאי הייתי איכר, אטע חבושים ותפוחים, אשלח כמיות קפה ללקוחות הזרים". הרב שלום שבזי הזכיר את הקפה בשני שירי התנצחות. הראשון עוסק בצמחי התועלת והבושם בתימן ושם הוא נקרא בשם "צאפי". כמו-כן, הוא הקדיש אחד מפיטוי השעשועים שלו להתנצחות בין ה"קאת" לבין "הקהוה" (קפה), מי משניהם עדיף. באחד מבתי השיר מתפאר הקאת שהוא מהווה מוקד כל מסיבה ומהולל בכל גבולות תימן ואילו ה"קהוה" עונה:

שמע נא,

מי נכבד ויקר - יעידו הסוחרים מסוריה (אלשאם) ועד לאלרום בי רגילים מפקיסטאן (סנד) ועד הודו יובילוני.

* מבוסס על אנציקלופדיה לצמחי תימן שעורך המחבר (בהכנה). המחבר ישמח לקבל מידע בנושא זה.

פרופ' זהר עמר, אוניברסיטת בר-אילן, המחלקה ללימודי ארץ ישראל וארכיאולוגיה, אתר יקדמוניות הטבע והראליה בישראל.
www.zohamar.org.il

שינה, מעלה את לחץ הדם ומגביר את קצב עבודת הלב. ועל כן לא מומלץ להרבות בשתייתו. ואכן רוב יהודי תימן לא הרבו לשתות קפה, אלא העדיפו את מירשת קליפות הקפה (קשר), שהן מתקנות ונעדרות קפאין. ה"קשר" נזכר בפנקס בין הדין בצנעא (מסודה) מהמאה השמונה-עשרה בין מוצרי היסוד למחיית האשה עם שמן ועצי הסקה. בספר ההיסטורי שכתב ר' סעיד אלצעדי (1717 - 1726) מתוארים התלאות שחוו יהודי תימן ובהם בצורת ורעב. הוא מנה את המחירים היקרים של מוצרי היסוד, דגניים, קטניות וקליפות קפה לפי איכותם: "ורטל קשר מן הבזוי רבע קרש ומן היפה כל כך חצי קרש".

את הקליפות הטוריות מבשלים בקנקן חרס (ג'מנה) על גבי גחלים בבישול איטי וכך התקבל משקה בעל מתיקות וריח נעים. יש שהיו אוכלים את קליפות הקפה ישר מהעץ, כמו שאוכלים צימוקים. כך תיאר ר' יעקב ספיר את הכנת הקפה על ידי הנשים:

"מבשלות שם בבקבוקי חרש את קליפת הקאהווא (יאמאני) הטוב והמוכר שבכל הארצות. והקליפה בהחדש יש בה לחות ומתיקות ויפה ללב ולחזה ולמות, מוכך הדם ומיטב ראות העין, אבל מצוקער לבן לא ידעו מה הוא... ומורגלים מאד בהקאהווא לא ינוחו ממנו... כשלוש שעות קודם אור היום (הייתי בחורף) יקומו כולם עפ"י קריאת השמש ומתאספים לביהכ"ס לאמר זוהר ותיקון רחל ושירים מיוחדים להם. כל אחד מביא עמו בקבוק חרש עם קאהווא חמה הנתמן בכחירה מאתמול. שותים ומכבדים זה לזה".

פולי הקפה וקליפתם משמשים ברפואה העממית התימנית. ר' שמואל ישועה איש ערן זיהה את פולי הקפה עם ה"בטנים" שבתורה והוסיף: "בל"ע נקרא בו"ן והוא הקאווי. מחזיק האסטומכא והמוח ומחדד את השכל ומעדר את הנפש". משקה מבושל עם שיוף תרבותי (ענאב) בתוספת תבלינים כמו קינמון, צפורן, זנגביל שימש כתרופה נגד חום ושיעול. תמיסת הקליפות המבושלות במלה שימשו רטיות נגד כאבים ראומטיים ונקעים. אבקת הפולים הקלויים שימשו לעצירת שטפי דם חיצוניים. מחקרים מדעיים הוכיחו שיש בקליפות פולי הקפה חומרים קורשי

הקפה הערבי (Coffea Arabica) שיה או עץ נמוך ירוק-עד, ממשפחת הפואתיים (Rubiaceae). בעל עלים נגדיים או ערוכים בשלשות, מאורכים וגלדיים. הפרחים לבנים וריחניים. הפרי ענבה שצבעה אדום כבשלוטה. בסוג קפה כ-50 מינים וזנים. הוא צמח טרופי ורגיש לקרה. מוצא הקפה באזורים הטרופים של אפריקה, כנראה בחבש ואפשר שהוא נקרא על שם המחוז האתיופי כפא, שם עדיין גדל כצמח בר.

צמח הקפה ידוע בתימן בשם "בין", אך גם בשם "צאפי". כינוי זה יוחד לפולי הקפה שנקלו אך מעט, ממנו הכינו את ה"קפה לבן". המשקה שהוכן מפולי קפה שנקלו היטב נקרא "קהוה". מקליפת פולי הקפה הכינו את המשקה הנקרא "קשר" (קליפה). פעמים שהקפה נקרא "מוקה" על-שם עיר הנמל התימנית "מוח'ה" ממנה הוא יוצא.

הקפה, כגידול חקלאי חשוב ידוע מתימן החל מהמאה החמש-עשרה ואגדות רבות ישנן אודות גילויו. לפי אחת מהן, גילה רועה תימני את תכונותיו הממריצות של הצמח, כשראה את עזיו מפוזרות לאחר שאכלו מהפירות (ואגדה דומה קיימת בהקשר לצמח הקאת).

ר' שלום שבזי, מכנה את הקפה בשם "שאד'לייה" בשירי ההתנצחות בין צמח הקפה לקאת. כינוי זה הוא על שם אלשאד'לי, מייסד המסדר הצופי בצפון-אפריקה (מת ב-1258), שהגיע אחר-כך למזרח התיכון. לפי המסורת התימנית אחד מבני כת אלשאד'לייה היה נשיא מוח'א ולו מייחסים את המצאת שתיית הקפה. עד מהרה הפך "הקפה התימני" למעין משקה לאומי של בני ערב. כבר במאה השש-עשרה רווחה שתיית הקפה בכל ארצות האסלאם והחל מהמאה השבע-עשרה החל להתפשט גם לאירופה. בתימן מגדלים זנים אחדים של קפה, ובשל תכונותיו המעוררות הוא נחשב כמו הקאת, למשקה אהוד וממכר, המקובל באירועים חברתיים. ר' יעקב אבן ספיר שביקר בימן באמצע המאה התשע-עשרה הזכיר את נמל חודידה: "ורוב הקאהווא הטוב יבוא אליה מכל ארץ תימן המבורכת הזאת הנקראת ערן-תימן".

הפירות והזרעים של הקפה מכילים את האלקולואיד קופאין (Caffeine), המשמש כחומר ממריץ ומונע

הליכות עם ישראל
המרכז למשפט התורה

- מרכז עולמי למשפט העברי
- מרכז עולמי לכנסים והשתלמויות ביהדות
- בית התנ"ך

עד כה הושקעו כ-33 מיליון ש"ח להשלמת הבניין וריהוטו חסרים לעמותה 5.5 מיליון ש"ח לצורך הקמת מוזיאון התנ"ך חסרים לעמותה כ-500 אלף ש"ח

לתרומות לגמר בניית בית הליכות עם ישראל - המרכז העולמי למשפט התורה ולהפיץ את האור הגדול - את אור התורה אפשר לפנות לטל' 03-5343658 / דוא"ל bet.halichot@gmail.com

הכנס העולמי ה-30 לדיני ממונות ומשפט עברי

בראשות הרב ד"ר רצון ערוסי שליט"א
רב העיר קרית אנו וחבר מועצת הרבנות הראשית לישראל

בנושא: מגיפת הקורונה במשפט התורה

בע"ה גם השנה אנו נקיים את הכנס העולמי ה-30 למשפט התורה, תשפ"א במימון שני-רביעי, י"ד-ט"ז כסלו תשפ"א, 30.11.20 - 2.12.20

הכנס יועבר באתר "נצח ישראל"

ת. מנהג ראוי אבל לא על חשבון שיעור בהלכה ובגמרא.

ש. א. מה הייתה דעת מוריניו יוסף קאפח זצ"ל על הארכת זמן "עד שתכלה רגל מן השוק" בימינו?

ב. אני מתגורר בדירה ביחד עם עוד שותפים. שניים מהם לא נמצאים בחג בדירה ומדליקים בבית הוריהם, והרביעי אשכנזי ומדליק בדירה נרות בשעת צאת הכוכבים. האם להשתתף איתו בפרוטה או להדליק בעצמי? (יצויין כי אני נוהג כדעת הרמב"ם כמובן).

ג. בימים בחג בהם אני נוסע לבית הוריי ואף נשאר לישון שם, יש עליי חיוב לנסוע (מרחק חמש דקות נסיעה) להדליק נרות אף בדירתי למרות שבאותו ערב לא יהיה שם אף אחד, או שמא עדיף להדליק עם הוריי בביתם?

ת. א. רק כחצי שעה מתחילת השקיעה.
ב. אם לא מדליקים עליך בבית אחר, כגון בית הורים, אם אתה סמוך על שולחנם, אז אתה חייב להדליק בזמן, בתחילת השקיעה. ואם מדליקים עליך אתה פטור, וחייב מדין הרואים, ודי בהדלקתו, אף שהיא בשבילך אחרי הזמן.

ג. אתה יכול להדליק עם הורייך, ואינך חייב להדליק בביתך, אם אין מישהו בבית בכל זמן ההדלקה.

ש. מה תעשה משפחה שנמצאת בנסיעה לכל אורך זמן הדלקת נרות לפי רבנו?

ת. תעצור במסעדה או תחנת דלק כדי להדליק ולא תדליק בדרך, ותישאר בזמן ההדלקה במקום ההדלקה כחצי שעה, כי זה ביתה לאותה הדלקה.

ש. אנו נוהגים להדליק חנוכיה בשמן זית למאור אך לאחרונה למדנו אודות ייצור השמן ובין החומר שלמדנו ממדריך מרכז עץ הזית הוא לימד כי יש זכוב שפוגם למעשה בפרי למעשה פוגם גם בשמן שבבית הכד עושים שם את השמן כך גם עם בעיית חמיצות שגם החמיצות לעיתים פוסלת את השמן ולמעשה כלל השמנים הללו הולכים לייצרו שמן זית למאור השאלה היא האם עדיף להדליק בשמן זית לאכילה בעל תו תקן כתיבת מכבישה קרה ולא להדליק משמן זית למאור שהוא למעשה פגום?

ת. כל שהשמן זית הוא דולק יפה וטוב, ראוי הוא לנרות חנוכה.

ש. בהלכות מגילה וחנוכה פ"ג הל' ד, כתב רבינו "וכל הרואה אותה מברך שתיים וכו'... ראייתי בספר תשובות מארי נע"ג לר' תמיר רצון יצ"ו בתשובה מס' 485 עונה מארי "מי שאינו מדליק נרות חנוכה, וגם אחרים אינם מדליקים עליו, וראה נרות בלילה הראשון, יברך עליהם "שעשה ניסים", אבל "שהחיינו" לא יברך. וכן בהערות של התשובות מס' 777 כתוב שם "תשובה קשה" וכו'...

ובהלכות מגילה וחנוכה פ"ג הל' ד' בהערה (ג) מארי לא העיר שם דבר, חוץ מן השינוי בנסחאות רבינו.

ת. מארי כנראה היה בדעה אז, שאם הוא ידליק למחרת היום, יברך אז שהחיינו.

ש. האם לקראת שבת חנוכה ראוי להנהיג בכל קהילות ישראל את מנהג קריאת מגילה בני חשמונאי-מגילת אנטיוכוס בשבת חנוכה אחר הפטרת שבת חנוכה האם נכון וראוי לאמץ את מנהג זה והאם צריך לנהוג בקריאה אם תרגום עת מגילה גם?

ש. א. האם מותר לבני הבית להדליק בברכה חנוכיות נוסף על החנוכיה של בעל הבית? אם זה בעייתי, במידה וחשוב לאחד הילדים להדליק בברכה, האם יש אפשרות לכוון שלא לצאת ידי חובה?

ב. האם אדם שהולך לביתו להדליק ביום הראשון ורואה בדרך חנוכיה צריך לברך גם שהחיינו? אם כן, האם זה פוטר אותו מברכת שהחיינו בביתו? ומה אם חשוב לו לברך עם משפחתו את כל שלושת הברכות?

ת. א. לכל אחד, ולא כל אחד מדליק לעצמו. להבדיל מאחינו האשכנזים, שכל אחד מדליק לעצמו.

מז הרגע שאבי המשפחה הדליק אפילו רק לפי מנהג ספרד, יצאו ידי חובה כל בני הבית. ואסור למי מהם להדליק לעצמו, בברכה.

זאת ועוד, אפילו להדליק בלי ברכה אפשר שאבי המשפחה יכול להתנגד, כדי שהנס יהא ניכר, שלפי מנהג ספרד נס השמן ניכר יותר מאשר נר לכל אחד מבני הבית, ונראה לענ"ד שגם כשבן הסמוך על שולחן אביו, וגר בבית אביו, שמתכוון לא לצאת ידי חובה, יאסר להדליק בברכה, כי הדלקת הנר היא מעשה מצוה, והכוונה לא מעלה ולא מורידה. להבדיל מתקיעת שופר או מצווה שבדיבור, שיש צורך בכוונה, ואם אין כוונה, או שיש כוונה שלילית, אין יוצאים ידי חובה.

ב. אם יגיע בזמן לביתו, לפי רבנו, יברך על נסים באותו נר חבירו, בלי שהחיינו, ובהדלקה בביתו בזמן, יברך שלוש הברכות. לפי מרן, בנסבות האלה אינו מברך על הנסים.

היה ויאחר מעט לביתו, ואין לו בני בית, יברך על נר חבירו שעשה נסים, ושהחיינו, ובביתו ידליק ויברך רק שתי ברכות, וידליק נר של חנוכה ועל הנסים בלי שהחיינו.

לכו אל יוסף אשר יאמר לכם תעשו | הרה"ג יוסף קאפח זצ"ל

תש"ס

תשובה:

הנץ החמה, הוא לא זמן ק"ש (אלא) [ולא] זמן סיום ק"ש וברכותיה, אלא הוא זמן תפילת י"ח, שני' ייראוך עם שמש. ואף גם זאת "הנץ" אינו מוגדר אלא יום מקדים ויום מאחר כמ"ש רבנו בפי' לברכות.

שאלה:

האם לפי הרמב"ם "נץ החמה" לענין זמן ק"ש הוא זמן של לכתחילה, או מצוה מן המוכרח. ו"עד שלש שעות" לכתחילה או בדיעבד.

(מתוך - שו"ת הריב"ד חלק ב', הלכות ק"ש סימן יב, עמ' כו)

העלון בחסות
STATO
MOVIE • FLAT LINE • SCRIGNO
יבוא ושיווק דלתות פנים והדלתות חיצון

משרד ראשי:
המלאכה 18, את חדש ראש העין
טל': 03-7176700 | פקס: 03-9024441

אולם תצוגה:
ד"ר יעקב סנטר, הלכה"י 2, בני ברק
טל': 03-5788800 | פקס: 03-5784440
W-W-W . S-T-A-T-O . C-O-I-L

בית הדין לדיני ממונות
בראשותו של הרה"ג רצון ערוסי שליט"א

רב העיר קריית אונו וחבר מועצת הרה"ר לישראל
קורא לציבור הרחב
להתדיין רק ע"פ דין תורה בכפוף לחוק הבוררות.
יש אפשרות לערעור לפני הרכב נוסף.
לפרטים יש לפנות אל מזכיר ביה"ד בכתב לבקשת בוררות,
בציון פרטי הצדדים המלאים והמדויקים,
בדואר אלקטרוני bdmamonot@gmail.com
בפקס: 1533-5351119
או לכתובת בית הדין לדיני ממונות, ת"ד 211 קריית אונו 55100